

juli 2020

Gespreksagenda transitiefase Coronacrisis

Een overzicht van mogelijke bestuurlijke gespreksonderwerpen

Toelichting doel en doelgroep

De coronacrisis raakt de samenleving op vele manieren. Lokaal is de impact van de crisis voelbaar. Qua beperkende, preventieve maatregelen, maar ook sociaal en economisch. Steeds meer sectoren zoeken en vinden mogelijkheden om binnen de kaders op een aangepaste manier te werken en producten en diensten aan te bieden. Dit geldt ook voor hulpverleners en voor de overheid zelf. Er zijn tal van goede voorbeelden, handreikingen en protocollen. We leren met elkaar hoe om te gaan met de beperkingen. Maar er blijven onzekerheden. Over het virus zelf. Over de effecten van versoepeling. En over de mogelijkheid van nieuwe clusters van besmettingen of – een vorm van - 'tweede golf' van besmettingen. In deze uitdagende omstandigheden moeten lokaal vele keuzes worden gemaakt. Keuzes die beginnen bij de goede dialoog.

Een gespreksagenda als input voor de dialoog

In deze gespreksagenda, ontwikkeld door de VNG in samenwerking met het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, staat een overzicht van onderwerpen die in iedere gemeente in meer of mindere mate aan de orde (kunnen) zijn. Dit overzicht kan door burgemeesters en wethouders worden gebruikt als input voor reflectie. Mogelijk behoeven onderwerpen extra aandacht. Of zijn er voorstelbare uitdagingen en dilemma's. Onderdelen van de gespreksagenda kunnen worden benut in het college; in het gesprek met de gemeenteraad; in portefeuillehoudersoverleggen; in de intergemeentelijke afstemming; of in dialoog met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

Overzicht thema's en toelichting opbouw

In de gespreksagenda staan per thema een aantal kernvragen en verdiepende vragen. Ook staan er links naar aanvullende informatie. Een overzicht als deze kan nooit volledig zijn. Waar nodig worden in de loop van de tijd onderwerpen toegevoegd.

De volgende thema's komen aan de orde:

1. Zicht op de opgave, de risico's en de bestuurlijke principes
2. De wijze van organiseren & de eigen op- en doorstart
3. Maatschappelijke dialoog & participatie
4. Kwetsbare groepen en sociale impact
5. Gebruik van de openbare ruimte
6. Toezicht en handhaving
7. De lokale economie
8. Het verenigingsleven
9. Evenementen & festiviteiten
10. Rouw en herdenken en nazorg
11. Democratisch proces & dialoog met de raad
12. Financiën

Bij het opstellen van dit overzicht is gebruik gemaakt van verschillende (landelijk) uitgebrachte adviezen, bestaande handreikingen en bestuurlijke gesprekken.¹

¹ Onder meer is gebruik gemaakt van de adviezen van de afzonderlijke en gezamenlijke planbureaus, de Corona denktank bij de SER en het rapport van de Tijdelijke werkgroep sociale impact coronacrisis. Ook is bestaande informatie van de themawebsite van de VNG benut evenals voorbeelden vanuit gemeenten (ter inspiratie)

1. Zicht op de opgave, de risico's en de bestuurlijke principes

De uitdaging & kernvragen

Zicht krijgen op de opgave waar de gemeenschap voor staat op de korte en langere termijn, inclusief inzicht in risico's voor de gemeente op verschillende niveaus: voor de raad, het college en de ambtelijke organisatie. Het inzicht krijgen in mogelijke dilemma's en moeilijke beslissingen en het komen tot bestuurlijke principes als input en richting voor de besluitvorming.

1. Hebben we zicht op de lokale impact? En in de resterende risico's?
2. Welke moeilijke besluiten moeten we mogelijk nog nemen? Welke dilemma's spelen hierbij? Wat zijn de bestuurlijke principes die we hierbij willen hanteren?
3. Hebben we inzicht in mogelijkheden om het brede draagvlak voor maatregelen te behouden?

Verdiepende vragen

- Hebben we zicht op risico's in de regio? Provinciaal? Hebben we hier een methodiek voor? Hebben we kennis genomen van voorbeelden van andere gemeenten? Hebben we landelijke scenario's benut voor ons denken?
- Als we vanuit de brede welvaart kijken (welvaartsaspecten zoals arbeid en vrije tijd, veiligheid, onderwijs, zorg, wonen, de kwaliteit van natuur en leefomgeving, en de waardering van het eigen leven), welke groepen delen minder mee? Welke spanningsvelden doen zich daarbij voor? Welke mogelijke (bedoelde of onbedoelde) neveneffecten kan ons beleid hebben?
- Hebben we de dilemma's in het college verkend? In een gesprek met de gemeenteraad? In onze contacten met ondernemers, burgers en instellingen?
- Wat vinden we dusdanig belangrijk dat we hierin al onze besluiten rekening mee willen houden? Van de rechtmatigheid tot bijvoorbeeld het bijdragen aan bescherming van kwetsbare groepen.
- Houden we bij praktische vraagstukken van de korte termijn genoeg rekening met het al voorgenomen en in gang gezette beleid?
- Hebben we voldoende zicht op en inzicht in de verdeling van rechten, plichten en verantwoordelijkheden op de voor ons prioritaire vraagstukken?
- Hoe zorgen we ervoor dat we een betrouwbare overheid zijn die steun- en herstelbeleid gedurende langere tijd, in de verschillende fases van deze crisis, volhoudt ook als het tegenzit?
- Wat weten van het huidige draagvlak voor maatregelen? En hoe mensen hiermee omgaan?

Nuttige links

- Risicoanalyse - <https://vng.nl/praktijkvoorbeelden/corona-risicoanalyse>
- VNG monitor gevolgen coronacrisis - <https://vng.nl/artikelen/coronamonitor-gevolgen-voor-gemeenten>
- VNG Waarstaatjegemeente.nl - <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/corona/impact-coronacrisis-op-uw-gemeente/>

2. De wijze van organiseren & de eigen op- en doorstart

De uitdaging & kernvragen

Het komen tot een passende wijze van organiseren van de gemeentelijke organisatie die past bij de opgave die voor ligt. Dit inclusief een passende op- en doorstart van de eigen organisatie.

1. Is duidelijk hoe de regionale crisisorganisatie er de komende tijd uit gaat zien en wat de scope en opdracht zijn?
2. Past de huidige gemeentelijke wijze van organiseren bij de opgave in de komende maanden?
3. Hoe verhouden eventuele eerdere keuzes en uitgangspunten voor de op- en doorstart zich tot de inmiddels ingezette versoepeling van de landelijke maatregelen?
4. Welke doorgevoerde veranderingen of tijdelijke oplossingen in onze eigen wijze van werken en in de dienstverlening aan burgers en anderen, willen we behouden?
5. Hoe zit het met de reguliere gemeentelijke bevoegdheden tijdens de crisis en tijdens het 'nieuwe normaal'?

Verdiepende vragen

- Welke frequentie en focus krijgen het Regionaal Beleidsteam en het Regionaal Operationeel Team? Welke taken moeten er vanuit de gemeenten nog worden gedaan in deze crisisstructuur?
- Op welke wijze en in welke mate vindt (regionale) bestuurlijke afstemming plaats over Corona-gerelateerde onderwerpen die buiten de crisisaanpak/bevoegdheid voorzitter veiligheidsregio vallen (zoals de sociale en economische impact). Zijn hier al afspraken over gemaakt? Is verkend welke onderwerpen zich bij uitstek lenen voor het willen samenwerken en hoe hier ook de wethouders bij betrokken kunnen worden?
- Past de wijze van organiseren binnen de gemeente van de afgelopen weken ook bij de transitiefase of is er behoefte aan een alternatieve wijze van organiseren? Bijvoorbeeld omdat op meerdere terreinen gevolgen – in samenhang - moeten worden doordacht of omdat er extra monitoring moet zijn van de uitvoering. Zijn er Corona-specifieke projectteams nodig of volstaat de reguliere werkwijze? Wat moet eventueel projectmatig worden opgepakt?
- Hoe zorgen we ervoor dat we genoeg rekening houden met verschillen in beleving bij onze eigen medewerkers: degenen die graag weer fysiek aanwezig willen zijn en diegenen die zorgen/risico's hebben en vooral op afstand willen blijven werken?
- Hoe wordt er door inwoners en anderen gereageerd op de huidige wijze van dienstverlening?
- Hoe gaan we als collegeleden om met de versoepeling? Wat betekent dit voor ons eigen overleg?
- Betrekken we onze medewerkers en burgers actief bij het nadenken over innovatie en het behouden van doorgevoerde veranderingen en digitalisering?

Nuttige links

- Handreiking Vereniging van Gemeentesecretarissen over de op- en doorstart - <https://www.gemeentesecretaris.nl/publicaties/handreiking-geleidelijke-op-en-doorstart/>
- Themasite VNG - <https://vng.nl/artikelen/vragen-en-antwoorden-corona-gemeentelijke-organisatie#Gemeentelijke%20organisatie>
- Handreiking Dienstverlening in de anderhalvemetersamenleving - <https://vng.nl/sites/default/files/2020-05/handreiking-dienstverlening-anderhalve-meter-samenleving.pdf>

3. Maatschappelijke dialoog & participatie

De uitdaging & kernvragen

Het actief betrekken van de samenleving bij de reguliere inspraak maar ook bij complexe vraagstukken van de coronacrisis, het blijvend werken aan maatschappelijk draagvlak, het continueren en stimuleren van burgerparticipatie en het met elkaar benutten van de kansen.

1. Op welke wijze gaan we de komende tijd de maatschappelijke dialoog aan?
2. Zijn er specifieke vraagstukken waarop we ons extra willen inzetten wat betreft participatie?
3. Geven we burgers en initiatieven voldoende vertrouwen en handlungsruimte?
4. Hebben we nagedacht hoe we bestaande participatietrajecten kunnen stimuleren (van digitale raadpleging tot een vorm van app tot digitaal indienen van zienswijzen)? Waar is er stilstand opgetreden en moeten we zorgen voor een doorstart?

Verdiepende vragen

- Met wie moeten we spreken om zicht te krijgen op de lokale impact? Op zorgen? Op kansen?
- Willen we een vorm van lokaal klankbord/dialooggroep organiseren met personen breed vanuit de samenleving? Ouderen, jongeren, jongvolwassenen, Zzp'ers, ondernemers, zorginstellingen, onderwijs, geloofsgemeenschappen, instellingen, vrijwilligers, sportclubs en anderen.
- Hoe zorgen we voor regelruimte en flexibiliteit ten behoeve van lokaal maatwerk voor participatietrajecten?
- Hebben we zicht op de lokale coalities die zijn ontstaan onder druk van de crisis? Hoe kunnen we hun werking waarborgen voor de langere termijn? Hoe maken we goede praktijken, initiatieven en ideeën zichtbaar? Hebben we zicht op goede voorbeelden van anderen?
- Geven we genoeg blijk van de maatschappelijke waardering voor de inzet, creativiteit en veerkracht die veel kinderen en jongeren tonen? En voor de inzet ten behoeve van kwetsbaren?
- Hoe kunnen we de intensievere maatschappelijke, digitale contacten blijvend benutten?
- Hebben we zicht op hoe onze inwoners, ondernemers en andere doelgroepen de situatie ervaren? Hebben we een vorm van enquête ingericht om periodiek te peilen?
- Wat te doen met de verplichte inspraak (waar die nodig is om besluiten te nemen)?

Nuttige links

- Handreiking voor burgerparticipatie in een betrokken stad - <https://www.lokale-democratie.nl/rotterdamers-digitaal-bereiken-tijden-van-corona>
- OpenStad: online participatietools - <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/meedenken-meepraten/openstad-online/>

4. Kwetsbare groepen en sociale impact

De uitdaging & kernvragen

Beperken van de negatieve impact van de crisis op bestaande en nieuwe kwetsbare groepen.

1. Hebben we zicht op het effect van de crisis op de meest kwetsbaren?
2. Hebben we zicht op de situatie van mogelijke nieuwe kwetsbare groepen die in financiële problemen kunnen komen/zijn?
3. Zijn we in gesprek met onderwijsinstellingen en hulpverleningsinstanties over de ontwikkelingen, risico's en kansen die zij zien?
4. Hoe kunnen we met elkaar zorgdragen voor extra aandacht voor mensen met een kwetsbare mentale gezondheid?

Verdiepende vragen

- Hebben we zicht op ouderen, laag geletterden, dak- en thuislozen, mensen met een migratieachtergrond, arbeidsbeperking of GGZ-problematiek? Hebben we zicht op gezinnen en personen waar sprake is van gestapelde problemen (multi-problematiek)?
- Hebben we zicht op de situatie van jongeren, zelfstandigen arbeidsmigranten en flexwerkers?
- Hebben we binnen het sociaal domein het gesprek gevoerd met instellingen en ouders over wat zij hebben ervaren? Hebben we al een eerste beeld of en in welke mate er negatieve effecten zijn opgetreden, er sprake is van uitgestelde zorg, en op eventuele positieve ontwikkelingen die zichtbaar/merkbaar zijn, zoals toegenomen eigen oplossend vermogen?
- Hebben we zicht op de cijfers en de ontwikkeling van de cijfers als het gaat om de Tozo, bijstand, ww, schuldhulpverlening en armoede en dergelijke? Monitoren we dit?
- Zijn er door de crisis continuïteitsrisico's bij hulpverlenende instanties?
- Hebben we in de bestaande samenwerkingen een gesprek gepland om te spreken over mogelijke beleidsmatige implicaties of benodigde aanpassingen of bijvoorbeeld gewenste onderzoeken/ analyses? Waar loont het om als gemeenten samen op te trekken?
- Hebben we voorzien in een gesprek met onze partners in het onderwijs over risico's die zij zien rond kwetsbare leerlingen? Hebben we zicht op eventuele benodigde ondersteuning?
- Hoe gaan we om met specifieke ingezette maatregelen en gerealiseerde voorzieningen voor kwetsbare groepen? Bijvoorbeeld voor dak- en thuislozen? Mensen met een sociale werkvoorziening of een vorm van dagbesteding?
- Is er bij ons een toename van personen met verward gedrag? Wat kunnen wij doen als het gaat om de mentale gezondheidsgevolgen van de pandemie? Wat is het advies van professionals?
- Hoe kunnen we onze instrumenten rond schulden gericht inzetten om verergering van financiële en sociale problemen te voorkomen? Hoe denken onze maatschappelijke partners hierover?
- Hebben we oog voor het mogelijk ontstaan of groeien van voedingsbodems voor criminaliteit en criminele gelegenheidsstructuren? Wat kunnen we bijdragen vanuit leefbaarheid & veiligheid?
- Hebben we op het vizier welke positieve initiatieven er door organisaties en instellingen zijn genomen om de negatieve gevolgen te voorkomen of beperken, of er iets tegenover te zetten? Hebben we die kracht van de samenleving voldoende erkenning gegeven en benut?

Nuttige links

- <https://vng.nl/artikelen/vragen-en-antwoorden-corona-sociaal-domein>
- <https://vng.nl/artikelen/verantwoord-openstellen-zorgverlening-aan-kwetsbare-inwoners>
- <https://www.divosa.nl/onderwerpen/coronavirus/effecten-gemeentelijk-sociaal-domein>

1. Zicht op de opgave, de risico's en de bestuurlijke principes
2. De wijze van organiseren & de eigen op- en doorstart
3. Maatschappelijke dialoog & participatie
4. Kwetsbare groepen en sociale impact
5. Gebruik van de openbare ruimte
6. Toezicht en handhaving
7. De lokale economie
8. Het verenigingsleven
9. Evenementen & festiviteiten
10. Rouw en herdenken en nazorg
11. Democratisch proces & dialoog met de raad
12. Financiën

- Gemeenten die meedoen aan de Divosa Benchmark Werk en Inkomen kunnen de impact van het coronavirus op hun bijstandsvolume volgen via het speciaal ontwikkelde coronadashboard: <https://www.divosa-benchmark.nl/#!/>
- Movisie themadossier: <https://www.movisie.nl/coronadossier>

5. Gebruik van de openbare ruimte

De uitdaging & kernvragen

Het komen tot een optimaal gebruik van de schaarse openbare ruimte.

1. Communiceren we duidelijk over maatregelen in de openbare ruimte?
2. Welke principes willen we hanteren als het gaat om de openbare ruimte en mobiliteit.

Verdiepende vragen

- Hebben we bewuste keuzes gemaakt waar in de gemeente we zichtbare, regulerende maatregelen willen treffen om zo het naleven van de preventieve maatregelen te faciliteren? Bijvoorbeeld in parken of op andere plekken waar markeringen, instructies en begeleiding/coaching kunnen helpen?
- Hoe willen we omgaan met ondernemers die meer ruimte nodig hebben? Hoeveel overlast mag dit met zich meebrengen? Welke afwegingen maken we hierbij? Wat doen we met openingstijden? Ook kansen voor de leefbaarheid in de binnenstad?
- Hebben we zicht op de implicaties voor de mobiliteit? Hebben we nagedacht over de instructies over verplaatsen in de gemeente (te voet, per fiets, te auto, en gebruik van het openbaar vervoer) en is hierbij ook aandacht voor duurzaamheidsvraagstukken?
- Hoe gaan we om met toegankelijkheid (ook voor mindervaliden)?
- Zijn er, ook met oog op de vakantieperiode, plekken waar versoepeling opgeteld resulteert in extra drukte? Vinden we dit verantwoord of vergt het aanvullende maatregelen? Van welke tools maken we daarvoor gebruik?
- Hoe ver willen we gaan in het helpen van burgers, ondernemers en instellingen in het slim gebruiken van de openbare ruimte? Bijvoorbeeld met coaching?

Nuttige links

- Zoeken naar mogelijkheden om de ruimte slim te benutten - <https://maaksamenruimte.nl/>
- Handreiking crowd management - <https://vng.nl/sites/default/files/2020-06/vng-handreiking-crowmanagement.pdf>

6. Toezicht en handhaving

De uitdaging & kernvragen

Door toezicht en handhaving bijdragen aan de beperking van de impact van de coronacrisis. Dit in een situatie van verdere versoepeling binnen algemene (preventieve) kaders.

1. Hebben we nagedacht over mogelijkheden om met gerichte doelgroepencommunicatie ook de komende periode aandacht te geven aan de maatregelen en de gedachten hierachter?
2. Zijn de bestaande afspraken over samenwerking in het toezicht en de handhaving ook voor de komende periode toereikend (het handhavingsarrangement en de handhavingstrategie)?
3. Is er reden het toezicht aan te passen in de komende tijd? Bijvoorbeeld het weer opstarten of intensiveren van vormen van toezicht (op fraude, op de leerplicht, etc.)

Verdiepende vragen

- Hebben we genoeg zicht op hoe onze toezichthouders het werk ervaren en waar zij tegenaan lopen? Hebben wij zicht op landelijke ervaringen? En uit andere sectoren?
- Hoe voorkomen we dat we hele sectoren aanspreken daar waar er grote verschillen zijn in de naleving van afzonderlijke bedrijven? Hebben we voldoende aandacht voor goede voorbeelden?
- Is er reden, gelet op de toenemende kritiek op de maatregelen, om de handhaving aan te passen, ook met oog op mogelijke veiligheidsrisico's voor de toezichthouders?
- Is er voldoende capaciteit voor het toezicht en de handhaving in de vakantieperiode(s)? Welke aanvullende instrumenten hebben we hierbij nodig (zie ook onder openbare ruimte)?
- Hebben onze toezichthouders voldoende instructie en training? Hebben zij hierin een behoefte?
- Hebben we goed in zicht op wat en hoe er extra gehandhaafd moet worden?
- Hebben we zicht op criminele risico's en actuele en opkomende vormen van oplichting? Hebben we inwoners gewaarschuwd?

Nuttige links

- Het BOA-platform <https://www.boaplatform.org/nieuws/>

7. De lokale economie

De uitdaging & kernvragen

Beperken van de negatieve impact op de lokale economie, de impact op binnensteden en kernen (leegstand, faillissementen, werkloosheid, voorzieningenniveau en leefbaarheid) en het stimuleren van het verenigingsleven en de ontwikkeling van/samenwerking in lokale en regionale economische herstelagenda's.

1. Hebben we zicht op de impact op de lokale/regionale economie? Aan welke data is behoefte en is die beschikbaar?
2. Wanneer lopen bestaande lokale, provinciale en landelijke steunmaatregelen af? Aan welke steunmaatregelen is behoefte voor een volgend pakket? Welke trajecten vergen wanneer lokale besluitvorming?
3. Is er zicht op de financiële gevolgen van de genomen lokale steunmaatregelen (e.g. uitstel of kwijtschelding gemeentelijke heffingen, uitvoering van noodregelingen) en de misgelopen gemeentelijke inkomsten (e.g. parkeergelden, toeristenbelasting, precario, opbrengsten uit concessieovereenkomsten en exploitaties maatschappelijk vastgoed etc.)
4. Hebben we duidelijke criteria/principes voor hoe om te gaan met steun?
5. Hebben we een breed genoeg gesprek met ondernemers/bedrijfsleven, de economische partners en andere overheden met wie wij economisch samenwerken in de regio?
6. Hoe zorgen we dat korte-termijn maatregelen, de ook noodzakelijke middellange termijn veranderingen niet in de weg staan?

Verdiepende vragen & bijbehorende kernvragen

- Weten we welke sectoren hard worden geraakt of juist groeien? Hebben we nagedacht over de mogelijke implicaties op onze gemeente van de cijfers die landelijk beschikbaar zijn?
- In hoeverre betrekken we bij een steunvraag ook de situatie van voor de crisis? Hebben we genoeg oog voor het waar mogelijk verbinden van korte en lange termijn maatregelen (bijvoorbeeld rond duurzaamheid)?
- Hebben we zicht op de cruciale schakels in de verschillende ketens? Willen en kunnen we een hele sector/keten ondersteunen en zo ja, hoe?
- Hoe voorkomen we dat vooral degenen die het meeste geluid maken of de weg naar het bestuur/de politiek het beste kennen, de meeste aandacht krijgen en we andere belanghebbenden missen?
- Kunnen/willen we anticyclisch investeren? En zo ja, waar zien experts de grootste impact?
- Kiezen we bij economische herstelagenda's om dit te verbinden aan maatschappelijke opgaven en transities (klimaat en energietransitie, woonopgave, verduurzaming en/of circulariteit)?
- Zijn we als gemeente voldoende in staat om rol goed te kunnen vervullen bij lokaal/regionaal economische herstelagenda's. Welke ambities? Wat is daar voor nodig?
- Hoe kunnen we als gemeente de economische impact bij een mogelijke tweede golf beperken?
- Waar lopen we als gemeente risico's? Van inkomsten tot grondexploitaties. Bij zwak, matig of snel herstel (CPB-scenario's)?
- Hebben we ook met de bril van 'ondermijning' gekeken naar de ontwikkelingen? Zijn er risico's?
- Welke innovatieve (economische) aanpak of ontwikkeling is ontstaan of versneld in de crisis?
- Hoe gaan we om met lokale culturele instellingen die in de problemen komen?

1. Zicht op de opgave, de risico's en de bestuurlijke principes	3. Maatschappelijke dialoog & participatie	5. Gebruik van de openbare ruimte	8. Het verenigingsleven	11. Democratisch proces & dialoog met de raad
2. De wijze van organiseren & de eigen op- en doorstart	4. Kwetsbare groepen en sociale impact	6. Toezicht en handhaving	9. Evenementen & festiviteiten	12. Financiën
		7. De lokale economie	10. Rouw en herdenken en nazorg	

Nuttige links

- [Analyse van impact op sectoren vanuit het UWV - https://www.uwv.nl/overuwv/pers/persberichten/2020/corona-banenrimp-in-verschillende-sectoren-verwacht.aspx](https://www.uwv.nl/overuwv/pers/persberichten/2020/corona-banenrimp-in-verschillende-sectoren-verwacht.aspx)
- [Cijfers van het CPB - https://www.cpb.nl/juniraming-2020](https://www.cpb.nl/juniraming-2020)
- [Advies Corona denktank - https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2020/intelligent-herstelbeleid-coronacrisis.pdf](https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2020/intelligent-herstelbeleid-coronacrisis.pdf)
- [Handreiking en instrumenten voor herstel en transitie van centrum- en winkelgebieden - https://vng.nl/artikelen/lokale-economie](https://vng.nl/artikelen/lokale-economie)
- [Nederlandse bedrijven onderstrepen het belang van duurzaamheid binnen COVID-19 herstel - https://gcnetherlands.nl/wp-content/uploads/2020/06/Green-Recovery-Business-statement-NL.pdf](https://gcnetherlands.nl/wp-content/uploads/2020/06/Green-Recovery-Business-statement-NL.pdf)

8. Het verenigingsleven

De uitdaging & kernvragen

Stimuleren en faciliteren van (alternatieven voor) het verenigingsleven en (kleinschalige) activiteiten in het belang van het herstellen en/of behouden van sociale interactie.

1. Hebben we zicht op de mogelijkheden van verenigingen om activiteiten te hervatten?
2. Kunnen we als gemeenten passende bijeenkomsten stimuleren binnen de regels?
3. Hoe kunnen we gemeentelijke voorzieningen inzetten, bijvoorbeeld in het belang van welzijn?

Verdiepende vragen

- Hebben we gesproken met verenigingen in de gemeente? Welke kansen en risico's zien zij?
- Zijn er alternatieven voor contact met mensen die gebruik maakten van verenigingsfaciliteiten?
- Hoe gaan andere gemeenten met dit vraagstuk om?
- Hebben we zicht op reeds verstrekte subsidies voor evenementen of activiteiten? Kunnen deze in – aangepaste vorm – alsnog of op een later moment plaatsvinden?
- Kunnen we financiële steun bieden?

9. Evenementen & festiviteiten

De uitdaging & kernvragen

Op adequate wijze omgaan met aanvragen voor evenementen (en evenementenmarkt, kermis en dergelijke).

1. Volstaat het bestaande beleid als kader voor het beoordelen van bestaande en nieuwe vergunningsaanvragen? Zijn er redenen het beleid – tijdelijk – aan te passen (locaties, stapeling van risico's, specifiek bereik doelgroepen)?
2. Is de wijze van inschatten van het risico en de rolverdeling helder voor de gemeente en hulpdiensten? Is de rol van de GGD duidelijk?

Verdiepende vragen

- Hebben we zicht op de reeds eerder verleende vergunningen voor in de zomer?
- Hebben we zicht op geldende protocollen rond evenementen vanuit hulpdiensten en de sector?
- Is de reguliere wijze van inschatten van risico's aangepast aan de Corona-regels en adviezen?
- Is duidelijk wat de werkwijze is als het gaat om het beoordelen van vergunningsaanvragen?
- Is er voldoende capaciteit om aanvragen binnen de gebruikelijke termijnen te beoordelen? Zijn we hierover in goed contact met organisatoren zodat de verwachtingen realistisch zijn?

Nuttige links

- Binnen de evenementensector zijn en worden protocollen ontwikkeld die steeds geactualiseerd worden op basis van veranderende overheidsregels. Zie voor de meest actuele versies: <https://evenementenbouwers.org/protocollen/>

10. Rouw en herdenken en nazorg

De uitdaging & kernvragen

Tijdens de coronacrisis zijn er vele mensen overleden, door het coronavirus of door andere oorzaken. Vele anderen hebben te maken met een intensieve revalidatie. Door de maatregelen hebben burgers niet altijd op een gepaste wijze afscheid kunnen nemen van hun dierbaren.

1. Hebben wij zicht op mogelijke herdenkingsbehoeften vanuit een groep of (zorg)organisatie?
2. Willen wij eventueel actief op zoek gaan naar (familie van) mensen die zijn overleden aan het coronavirus of mensen die in een intensief hersteltraject zitten?
3. Willen wij zelf een lokaal moment van rouw en herdenken organiseren?

Verdiepende vragen

- Verwachten/waarderen zij een rol vanuit het gemeentebestuur? Bijvoorbeeld een verpleeghuis?
- Hoe kijken wij aan tegen een eventueel burgerinitiatief voor rouw en herdenken? Willen wij dit stimuleren of faciliteren? Dit kan gaan om een vorm van (virtuele) dienst of een gedenkteken.
- Willen wij in contacten met getroffen en verkennen of er behoefte is aan contact en/of ondersteuning? Kunnen wij iets voor hen betekenen?
- Hoe zouden wij eventueel willen bijdragen aan een landelijk moment van rouw en herdenken?
- Is er een duidelijk contactpunt mensen zich kunnen melden in het kader van de nazorg? Hebben we hierover contact gehad met de GGD en/of andere partners in de nazorg bij rampen en crises?

Nuttige links

- Zie ook: <https://metliefdeterugkijken.nl/>

11. Democratisch proces & dialoog met de raad

De uitdaging & kernvragen

Maximaal zorgdragen voor de continuïteit en de kwaliteit van het democratisch proces.

1. Hoe passen de bestaande afspraken met en in de gemeenteraad over de wijze van vergaderen (digitaal en/of fysiek) zich tot de toenemende versoepeling?
2. Hebben wij zicht op de behoefte in de raad aan verdieping rond corona?

Verdiepende vragen

- Hebben we met de raad gesproken over mogelijke dilemma's en weten wij welke richting de raad het gemeentebestuur hierbij wil meegeven?
- Is er binnen de raad en met het college gesproken over de ervaringen tot nu toe (van het gebruik van whatsapp voor vragen tot digitaal inspreken)? Is er zicht op goede voorbeelden en suggesties vanuit andere gemeenten?
- Wat zijn de financiële kaders als het gaat om de keuze voor de vergaderwijze- en locatie? En hebben we genoeg oog voor de juridische kaders?
- Is er in de raad behoefte aan vormen van training of ondersteuning als het gaat om vergaderen op afstand of in een andere fysieke setting?

Nuttige links

- <https://www.lokale-democratie.nl/coronavirus>
- VNG Handreiking Vergaderen in de anderhalvemetersamenleving (in ontwikkeling)

12. Financiën

De uitdaging & kernvragen

Het krijgen en houden van zicht op de financiële risico's en implicaties en het waar nodig tijdig bijsturen, te midden van grote onzekerheden rondom financiën.

1. Hebben en houden we zicht op onze financiële risico's: inkomstenderving en extra kosten?
2. Hebben we zicht op landelijke afspraken en onderhandelingen tussen rijk en gemeenten?
3. Wat moeten we inzichtelijk hebben voor de begrotingsbehandeling?

Verdiepende vragen

- Hebben we een verdiepend overzicht? Van daling parkeerinkomsten en toeristenbelasting tot extra inhuur, kosten GGD, kosten handhaving en kosten thuiswerken). Houden we rekening met minderkosten? Voorzien we nu al verschuivingen die nodig zijn? Zijn er taakstellingen/ ombuigingen die waren ingeboekt maar nog niet (helemaal) uitgevoerd?
- Nemen we de versoepelingen mee bij het doordenken van de impact op de financiën?
- Zijn alle benodigde keuzes gemaakt als het gaat om de wijze van omgaan met de begroting (kadernota, kaderbrief, wel of niet beleidsarm, al dan niet flexibel)?
- Willen/moeten we al mogelijkheden verkennen voor eventuele bezuinigingen of verhogingen van belastingen als financiële compensatie te laag wordt?

Nuttige links

- Actuele afspraken VNG en Kabinet: <https://vng.nl/artikelen/afspraken-financiele-compensatie-gemeenten>
- Zie onder meer: <https://vng.nl/rubrieken/onderwerpen/corona-financien-en-scenario-ontwikkeling>
- <https://vng.nl/sites/default/files/2020-04/voorbeeld-risicoanalyse-corona-pdf.pdf>